

Berlin toont in 'Zvizdal' twee louterend koppige oudjes

Els Van Steenberghe Els Van Steenberghe is theaterrecensent.

16/05/16 om 08:30 - Bijgewerkt om 14:43

Bron: Knack Focus

Op 26 april 1986 ontploft een van de kernreactoren in de kerncentrale van de (toen nog Russische, intussen Oekraïense) stad Tsjernobyl. In een straal van dertig km worden alle inwoners geëvacueerd. Behalve zestigers Nadia en Pétro Opanassovitch Lubenoc. Zij weigeren te vertrekken en blijven wonen op de grond waar ze geboren zijn. Sinds 2011 bezocht Berlin het koppel regelmatig, met een camera in de rugzak.

© Bea Borgers

The Play = Zvizdal

Gezelschap = Berlin

In een zin = Misschien wel het scenografisch soberste maar inhoudelijk rijkste want meest universele portret van Berlins *Holocene*-reeks. Een stokoud koppel en hun leefomgeving wordt zodanig teer en subtiel in beeld gebracht dat *Zvizdal* aanvoelt als een universeel portret van onvoorwaardelijke liefde en respect voor elkaar en de omgeving waarin je bestaat.

Hoogtepunt = Het is herfst. Nadia maakt zich op voor een (paddenstoelen)wandeling in het bos en verlaat hun erf via de weg. Pétro kijkt haar na. Wanneer ze enkele meters verder is, draait Nadia zich op de onder herfstbladeren bedolven bosweg om: 'Ruim jij intussen de bladeren op?' Hun ogen zijn kleiner geworden door de ouderdom. Maar de pretlichtjes fonkelen er niet minder om.

Quote =

'Als je ergens

geboren bent, moet je in je natuurlijke

omgeving blijven leven. Als ik naar een

ander gebied zou moeten vertrekken,

dan zou ik sterven.' (Pétro)

Meer info: www.berlinberlin.be

De wereld veranderen begint bij de mensen ontmoeten die de verandering belichamen. Dat lijkt het uitgangspunt waarmee Yves Degryse en Bart Baele sinds 2003 door de wereld reizen. In hun rugzak zitten nieuwsgierigheid en

engagement, in hun ogen piekt bewondering en in hun vrachtwagen ligt een schat aan filmmapparatuur. De ontmoetingen in Jeruzalem (2003 en 2013), Iqaluit (2005), Bonanza (2006) en Moskou (2009) monteerden ze tot rakende portretten van overlevers op plekken waar overleven moeilijk is of gemaakt wordt, door de medemens. Die portretten - samen vormen ze de reeks *Holoceen* - toont Berlin telkens in een zodanig vormgegeven theatrale setting dat je je tijdens de voorstelling eventjes op die plek waant.

Daar slagen ze ook in het zesde *Holoceen*-portret in: *Zvizdal*. Het was de Franse journaliste Cathy Blisson die hen vertelde over een oud koppel dat al sinds 1986 in een immens groot en door bestraling gevaarlijk gebied woont en op jaarlijks op 26 april, de dag waarop de kernramp herdacht wordt, aan het hek staat om alle bezoekers te begroeten die hun overleden dierbaren komen herdenken.

Berlin kon die begroetingen registreren evenals het harde werk dat de twee moeten verrichten in een leefomgeving die steeds meer een wildernis wordt. Voor alles zijn ze op zichzelf aangewezen. Ze kweken havermout en aardappelen. Melk krijgen ze van de broodmagere koe. Eitjes van de enkele kippen. Hun manke paard tracht te helpen bij het ploegen en de hond tracht te waken. En soms rusten ze uit. Dan draaide Berlin een van de mooiste scènes en maakte er meteen de openingsscène van. Na een grappige intro waarin de kafkaïaanse administratie van Oekraïne op de korrel wordt genomen, filmt Baele hoe de twee minutenlang zwijgend voor zich uit zitten te staren terwijl ze de vliegen wegslaan. De groeven in hun gezicht zijn diep van de ouderdom, de zon én de zorgen. Want er gaat altijd wel iets mis: de oogst mislukt, een dier sterft of de pijn in de borstreek wordt feller...

Berlin op bezoek bij Nadia en Pétro. © Berlin

Het filmmateriaal is chronologisch gemonteerd waardoor je de twee zienderogen ziet verouderen. Baele brengt hen en de omgeving machtig in beeld. De natuur oogt verraderlijk idyllisch. De twee ogen haast schattig in al hun breekbaarheid. Je hoort hoe hun stem almaar stiller wordt en de dood almaar meer dichterbij komt. Je kijkt naar de twee en je ziet de schoonheid van onvoorwaardelijke liefde maar ook de energie die het kost om levenslang voor elkaar te kiezen. Je ziet de pijn van de ouderdom maar ook de humor en de (koppige) levenswijsheid die dat ouder worden met zich meebrengt.

Het scherm waarop deze beelden geprojecteerd worden, is te midden twee tegenover elkaar staande publiekstribunes opgesteld. Als een stilleven te midden de drukke wereld. Onder het scherm staan drie cirkelvormige maquettes. Telkens is het erf met de woonst van Nadia en Pétro nagebouwd, inclusief twee gekromde poppetjes die het koppel voorstellen. Elke maquette toont het erf in een ander seizoen: zomer/lente, winter en herfst. Wat *Zvizdal* wél mist in tegenstelling tot de andere creaties uit de reeks is een inventieve, noodzakelijke relatie tussen de installatie en de filmbeelden. De maquettes vormen een prachtige, verstilde (of gestolde?) verbeelding van het leven op het erf maar versterken de kijkervaring nauwelijks. De filmbeelden - plus de sferische, instrumentale soundscape - zijn voor een keer voldoende. De intrigerende hoofdpersonages vragen geen extra installatie, zo lijkt het wel. En dus beperkt Berlin zich tot een camera die over de maquettes, van seizoen naar seizoen, glijdt terwijl op de film hetzelfde gebeurt. En soms plaatsen ze een filmbeeld van het duo in een shot van een maquette. Een mooie en begrijpelijke maar net iets te weinig verrassende keuze. Al is dit eerder detailkritiek.

Delen

Te midden onze hectische wereld is er op amper enkele uren vliegen nog een baken van verraderlijke rust, dat baken wordt hier verbeeld door het projectiescherm te midden het publiek op te stellen, als een stilleven te midden de drukke wereld.

Zvizdal is het scenografisch soberste maar inhoudelijk rijkste want meest universele portret van de *Holoceen*-reeks. Hier focust Berlin niet zozeer op de politieke of sociale context maar, haast noodgedwongen, op een bijna eeuwenoude levensvisie die twee mensen tot noest overleven dwingt. Ze houden zich dapper en wanhopig vast aan een zelfvoorzienende leefwijze én aan elkaar. Het maakt deze creatie tot een roerend portret van onvoorwaardelijke liefde en respect voor elkaar en de omgeving waarin je opgroeit en bestaat. De camera hangt maar enkele keren boven Nadia en

Péto. Meestal filmt Baele hen vanuit een kikvorspectief of terwijl hij schuin achter hen loopt. Zo film je oude meesters. Zij wijzen de weg door de woestenij die de omgeving én het leven is, en schuifelen onvast maar gestaag naar een betere wereld.

Smaakmaker:

Els Van Steenberghe
